

Úgy tartják, hogy a bolondé, a szenté és a költőé az a három létállapot, amelyben az embert nem lehet visszatartani az igazmondástól. Halmai Tamás tizenöt éves irodalmi munkásságának mintegy harminc (!) kötetbe gyűjtött

68 Bartusz-Dobosi László

AZ ÖRÖKLÉT

FAGGATÁSA

Halmai Tamás: *Jézus öregkora*.

Válogatott és új versek

teményéből mindössze hetvennégy verset tartott fontosnak az újabb hetvenöt mellé helyezni. Ismerve a szerző szokatlan termékenységét, vastkosabb összegzésre számítottunk. A többszöri megolvasás után azonban bizonyossággal állítható, hogy a válogatás az egyensúlyra törekvés jegyében született. S ezek alapján állítjuk, hogy ez az egyensúly, kiegyensúlyozottság a Halmai-költészet egyik kulcsmotívuma. A verseiből áradó higgadság ugyanis gyógyít, helyrebillent. „Lassan éj a szavakhoz. / Itt lélek készül lenni.” (*Folyamat*) Lelassítja, elcsendesíti, a helyes tempóra tanítja az olvasót, mint egy jó lelki gyakorlat vezető az eltévedteket.

Ugyanennek az egyensúlyra törekvésnek a szándékát véljük kiolvasni a *Jézus öregkora* „számtanából” is. A negyvennégy éves költő ötödik verseskönyvének, s egyben első válogatott kötetének a bibliai zsoltárok misztikus százötvenes száamához képest eggyel kevesebb, de tematikájában hasonló, az öröklétet faggató poézise számtalan intellektuális és spirituális élményben részesíti olvasóját.

A szerzőtől megszokott ontológiai, illetőleg angeológiai hangoltságú versek legújabb két ciklusa, az *Alkímia* és a *Misszió* már címmeghatározásukban is kijelölik az alkotói szemhatár által áttekinteni kívánt régiót. Az előbbi negyvenkettő, az utóbbi harminchárom versből áll, ami újabb misztikus utalások sokaságát juttatja eszünkbe. Jézus Ádámtól számítva a negyvenkettedik nemzedék, míg ugyanő a hagyomány szerint harminchárom éves korában hal meg. Az *Alkímia* a maga ezoterikusabb témamegjelölésével, profán párhuzamokkal is bír, hiszen többek között Douglas Adams *Galaxis útikalauz stopposoknak* című kultikus regényében a negyvenkettes szám a válasz az „élet értelmére”.

Adja magát e duális gyűjtemény (régí és új versek) két felének egyéb szempontú összehasonlítása is, hiszen Halmai korábbi kötetekbe gyűjtött

korpusza is ennek a hivatásszerű igazság- és boldogságnyelv-keresésnek a dokumentuma.

Mindennek ellene, vagy éppen ezért, a *Jézus öregkora* szokatlannul nagy mértéktartással válogatott kötet. A szerző a poétikai életmű négy korábbi önálló versgyűj-

versei például lényegesen terjedelmesebbek, mint az újabbak. Másfelől viszont míg az első négy kötetben, mindössze öt versben szerepel kérdőjel, s az is összesen tizenöt alkalommal, addig az új verseknél a költő húsz versben kilencvenkilenc esetben faggatja az öröklétet. Az *Aki tudja* című versben egyenesen huszonnégyszer kérdez. Mintha mégsem tudná. 69 Mi ez a kérlelhetetlen kíváncsiság, ez a megszállott határfeszítés, amely már a kötet címében rejő játékos felvetésben is elénk tárul: „milyen lett volna élete / és a világból mi lett volna?”

Paradox módon az egyre rövidülő sorokban és ezzel párhuzamosan gyarapodó kérdésekben véljük felfedezni a beérkezés bölcsességét: a költő kevesebb szóval egyre mélyebbre ereszkedik, ahol egyre több az ismeretlen. „Spirituális ébredés? / A szabad akarat zónája? / Ahova minden élet és / halál örömmel elkészálna? // Észrevenni a jeleket? / Gondolattal teremteni? / Szépség? Angyalok? Szeretet? / Aki tudja, elengedi?” (*Aki tudja*) A tudás alázata a töredékes ismeret beismerése, egyenesen az elengedésben rejő szabadság. Halmai Tamás pedig minden szellemi, ideológiai kötöttségtől szabad. „Kérdést válasz vesz pártfogásba. / A bizonyosság elkerülhetetlen. / A lélek színeváltozása / átüt a testen.” (*Angyalbeszéd*)

Ez lehet a magyarázata annak, hogy a szerző figyelemreméltó és mindnyájunk szerencséjére metafizikai értelemben (is) egyre tárguló életműve új poétikai dimenziókat nyit. A költői szándék egy új, teolingvisztikai irányultságú nyelv megalkotását sejteti: „angyalbeszéd”, ahogy azonos című versében szinte kijelöli annak műfaji kereteit. S valóban, a Halmai-versek szerzője úgy beszél, „mint akinek angyalok súgnak” (*Mindig ideje van*). S bár van egy kis „atlantiszi akcentusa” (*A szép idegen*), a *Misszió* ciklus legelső és legutolsó szavának választott „virradat” kifejezés mégis az életmű egészére illeszthető, a szerző által tudatosan vállalt közvetítői, fordító hivatás sikerében való bizonyosságról árulkodik.

Teszi mindezt azzal a már korábbról is ismert alázattal, amely – újfent kijelenthetjük – csak a bolond, a szent és a költő sajátja. „»Hogy segítsünk a csúfolt, / szenvedő Krisztuson?« / »Kezem imára kulcsolt / kezedre kulcsolom.«” (*Keresztút*), máshol: „egy angyal imájában / lenni csak szótag” (*Szótag*). Önmagunk háttérbe szorítása a krisztusi tanítás egyik alappillére. Halmai ezt az „elméletet” éli gyakorlattá a verseiben: „létté tágul a krisztustudat” (*Cseresznyevirág*).

A szerzői és recenziós blaszfémia legkisebb szándéka nélkül is úgy látjuk, mintha a költő továbbgondolná a Szentírást. Az apokrif iratok görög „elrejtett” jelentését véve alapul, olyan titkokat igyekszik feltárni, amelyek csak a betűk mögött rejő isteni igazságokból olvashatóak ki. Mintha olyan

dolgokat is látna, amelyek a „halandók” szeme elől el vannak rejtve. Mintha a költő „a láthatatlan szemtanúja” (*Driádok*) lenne. Mintha ez a teolingvisztikai angyalbeszéd a versein keresztül szép fokozatosan közvetítő csatornává válna az anyagi és anyagtalan világ között: „Metafizikát mímel / mégis: ritmussal, rímmel / az anyagtalant méri a / matéria.” (*Imitatio Christi*)

70 Az ószövetségi *Prédikátor könyve* „ideje van” szófordulatának allúziójaként is értelmezhető *Mindig ideje van* című költemény ennek a továbbgondolásnak, közvetítésnek az eklatáns példája: „mindig ideje van a jónak, / a báránynak és a bohócoknak, / az asszonyi szelíd örömeinek, / mindig ideje az öröknek.” Azaz nemcsak akkor érvényesülnek a szent igazságok, amikor eljön az idejük, hanem ezeknek MINDIG ideje van. Ez Halmai Tamás „apokrifjének”, a *Jézus öregkora* című válogatásnak az örömhíre. (*Pro Pannonia, Pécs, 2019*)

